

Gmina Bielsk Podlaski

Organizacja administracyjno-terytorialna na obszarze obecnej gminy bielskiej ukształtowała się w późnym średniowieczu. Wschodnia część gminy była osiadła głównie przez ludność chłopską pochodzenia ruskiego, ale też i przez bojarów litewsko-ruskich (Bańki, Hryniewiczze, Saki). Tutaj pełne ukształtowanie sieci osadniczej nastąpiło w XV i XVI w. Zachodnia część obecnej gminy bielskiej to obszar osadnictwa polskiego z końca XIV i pierwszej połowy XV w. Tutaj zamieszkała drobna szlachta mazowiecka (Bolesty, Malinowo, Pietrzykowo, Rzepniewo, Skrzypki, Truski, Zawady). Zamożniejsza szlachta posiadała całe wsie i wznosiła tutaj swe dwory: Brześcianka, Lewki, Łoknica, Łubin, Sobótka, Studziwody, Szumki, Woronie i inne.

Cerkiew św. Jana Teologa w Augustowie, XIX w. (fot. B. Komarzewski)

Pierwsze jednostki osadnicze i gospodarcze były związane z ośrodkiem grodowym w Bielsku. W XVI-XVIII w. miasto to było siedzibą starostwa niegrodowego, podzielonego na wójtostwa i folwarki skupiające ponad 40 wsi (folwark Hołowiesk: Gredele, Grabowiec i Piliki; folwark Stołowacz: Chraboły, Deniski, Haćki, Husaki, Nałogi, Orzechowicze, Ploski, Proniewiczze, Plutycze, Rajsk i inne; folwark Użyki: Hołody, Knorozy, Kotły, Łoknica – tutaj niegdyś stała cerkiew, Pasyunki, Saki, Zubowo i inne). W 1580 r. starostwo, z centralnym ośrodkiem w Hołowiesku, obejmowało ponad 1200 włók osiadłych oraz 50 najemnych i 50 pustych. Na terenie starostwa było też 20 kół młyńskich i barcie. Obecnie niektóre wsie byłego starostwa znajdują się na terenie gmin: Zabłudów, Wyszki, Czyże i Juchnowiec Kościelny. Współczesna gmina Bielsk Podlaski skupia ponadto sześć wsi przynależących niegdyś do miasta: Augustowo, Stryki (Młodzianowo), Szastały (Koszczyño), Widowo (Stanisławowo), Parcewo (Piotrowo) i

Spiczki. W I połowie XVII w. wójt bielski Jan Lubmajer na zakupionych od miasta gruntach założył folwark, zwany od jego nazwiska Lubmajerowizną. Lustracja starostwa bielskiego z 1664 r. informuje, że „potop” szwedzki i inkursja moskiewska doprowadziły do całkowitej ruiny całą ekonomię (wieś Gredele wówczas opustoszała).

Bocian biały (*Ciconia ciconia*) (fot. B. Komarzewski)

Z Hryniewicz Dużych pochodził Ignacy Daniłowicz (1788-1845), profesor Uniwersytetu Wileńskiego, znany historyk i teoretyk prawa. Niektórzy też z Hryniewicz wywodzą miejsce pochodzenia członka „Woli Ludu” Ignacego Hryniewickiego, który w 1881 r. dokonał udanego zamachu na cara Aleksandra II. Zaś właściciel majątku Sobótka Bolesław Ołdakowski, kierował powstaniem styczniowym w powiecie bielskim.

Znaczącym procesem jakiemu podlegali mieszkańcy tych terenów latem 1915 r., było „bieżeństwo”, czyli masowa ucieczka na wschód przed nadchodzącym frontem niemieckim. Wiele wsi na kilka lat wyludniło się wówczas niemal całkowicie.

Cerkiew św. św. Piotra i Pawła w Rajsku (fot. B. Komarzewski)

W okresie międzywojennym w okolicach Rajsku i Plutycz aktywnie działały ogniwa Komunistycznej Partii Zachodniej Białorusi, wrogo nastawione do odrodzonej Polski. W 1934 r. „jacjejka” komunistyczna zorganizowała w Rajsku bunt przeciwko odrabianiu szarwarków i płaceniu podatków. Najzagorzalszych komunistów osądzono na kary więzienia.

W czasie okupacji sowieckiej grupę mieszkańców z różnych wsi zesłano na Syberię. Zaś w trakcie okupacji niemieckiej hitlerowcy dokonali kilku masowych mordów. Czternastego czerwca 1942 r. w pobliżu Rajsku partyzanci sowieccy zabili dwóch Niemców i dwie kobiety pochodzenia niemieckiego. W odwecie hitlerowcy dwa dni później spacyfikowali Rajsk zabijając 149 mieszkańców i paląc zabudowania. W pilickim lesie, koło Bielska Podlaskiego, 15 lipca 1943 r. Niemcy rozstrzelali 49 zacnych obywateli, w tym duchownych (np. dziekana Antoniego Beszty-Borowskiego, beatyfikowanego w 2000 r. przez Ojca Świętego Jana Pawła II), urzędników i polskich działaczy społecznych (np. senatora Alfonsa Erdmana).

Łabędź na Narwi (fot. B. Komarzewski)

Zabytki: Augustowo – cerkiew z 1878 r., Dobromil – pozostałości podworskie (spichlerz z połowy XIX w.), Hołody – kapliczka z XVIII w., Knorydy – kaplica cmentarna z 1841 r. i kapliczka z cudownym źródłem, Kożyno Duże – zagroda młynarska (młyn wodny i spichlerz z drugiej połowy XIX w.), Lewki – dworzec kolejowy z lat 80. XIX w., Łubin Kościelny – kościół neogotycki z lat 1906-1909, Parcewo – cerkiew z przełomu XVIII/XIX w., dawna szkoła drewniana z lat 70. XIX w., Pasyński – cerkiew drewniana z ok. 1892 r. i cerkiew cmentarna z 1868 r., szkoła z lat 80. XIX w., Płoski – kaplica z 1868 r., most na rzece Narwi z końca XIX w., Podbiele – cerkiew z 1876 r., Rajsk – drewniana cerkiew z końca XVIII w., Stryki – w lesie, przy drodze do Augustowa, kaplica cmentarna z 1812 r.

* * *

Gmina Bielsk Podlaski jest największą gminą powiatu bielskiego. Jej powierzchnia wynosi 42 994 ha. Jest też drugą co do ilości mieszkańców i liczy 6845 osób (według stanu na 30 czerwca 2016 r.). W odległości 30 km na wschód od centrum gminy znajduje się przejście graniczne w Połowcach i Czeremsze.

Nadnarwiański krajobraz (fot. B. Komarzewski)

Siedziba władz gminnych mieści się w Bielsku Podlaskim, usytuowanym w centrum gminy i posiadającym rozbudowaną sieć administracyjną oraz szereg placówek kulturalnych i oświatowych.

Gmina Bielsk Podlaski, podobnie jak większość sąsiednich gmin, ma charakter rolniczy. Najwyższą produkcję rolną uzyskuje z upraw pszenżyta, pszenicy, ziemniaka i hodowli bydła mlecznego. Obszar gminy jest w pełni zwodociągowany. Na terenie gminy w pięciu wsiach, tj. w Łubinie Kościelnym, Łubinie Rudołty, Grabowcu, Parcewie oraz Widowie, została wybudowana kanalizacja sanitarna.

Gmina oferuje inwestorom wydzielone tereny pod różną działalność gospodarczą na gruntach scalonych od trzech do 35 ha.

Niewątpliwie do najbardziej atrakcyjnych turystycznie i rekreacyjnie terenów gminy należy położona w północnej jej części dolina rzeki Narew. Jest to jeden z najpiękniejszych zakątków północno-wschodniego Podlasia. Można tu znaleźć elementy pierwotnego krajobrazu z charakterystycznymi nadnarwiańskimi mokradłami oraz czystą i bogatą w różne gatunki ryb rzekę. Można obserwować bobry i piżmaki w naturalnych ostojach, jak również rzadkie odmiany ptaków wodnych i błotnych. Spragnieni zaś wypoczynku turyści znajdą nad Narwią, w okolicach wsi Płoski, pięknie położone ośrodki wczasowe oraz oferujące wyższy standard usług: zajazd „Zagłoba”, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy „Ptasia Osada” i „Zawilcową Dolinę” w Pilikach.

Zakola Narwi (fot. B. Komarzewski)

Duże znaczenie na terenach leśnych gminy ma turystyka weekendowa, ze względu na znaczną ilość drzewostanów zasobnych w grzyby i jagody. W trosce o mieszkańców Bielska, korzystających najczęściej z wypoczynku w położonym blisko miasta uroczysku „Piliki”, utworzono ścieżkę przyrodniczo-leśną „Osuszek”. Ma ona na celu przybliżenie zagadnień związanych z lasem i gospodarką leśną.

opracowanie części historycznej **Zbigniew Romaniuk**

Dodana: 9 styczeń 2017 12:49

Zmodyfikowana: 9 styczeń 2017 12:49

Copyright © 2001 - 2020 Samorząd Powiatu Bielskiego. Wszystkie prawa zastrzeżone.